

Chiến lược Công nghiệp cho Kỷ nguyên mới của Việt Nam

Kenichi Ohno (GRIPS)
Tháng 3, 2008

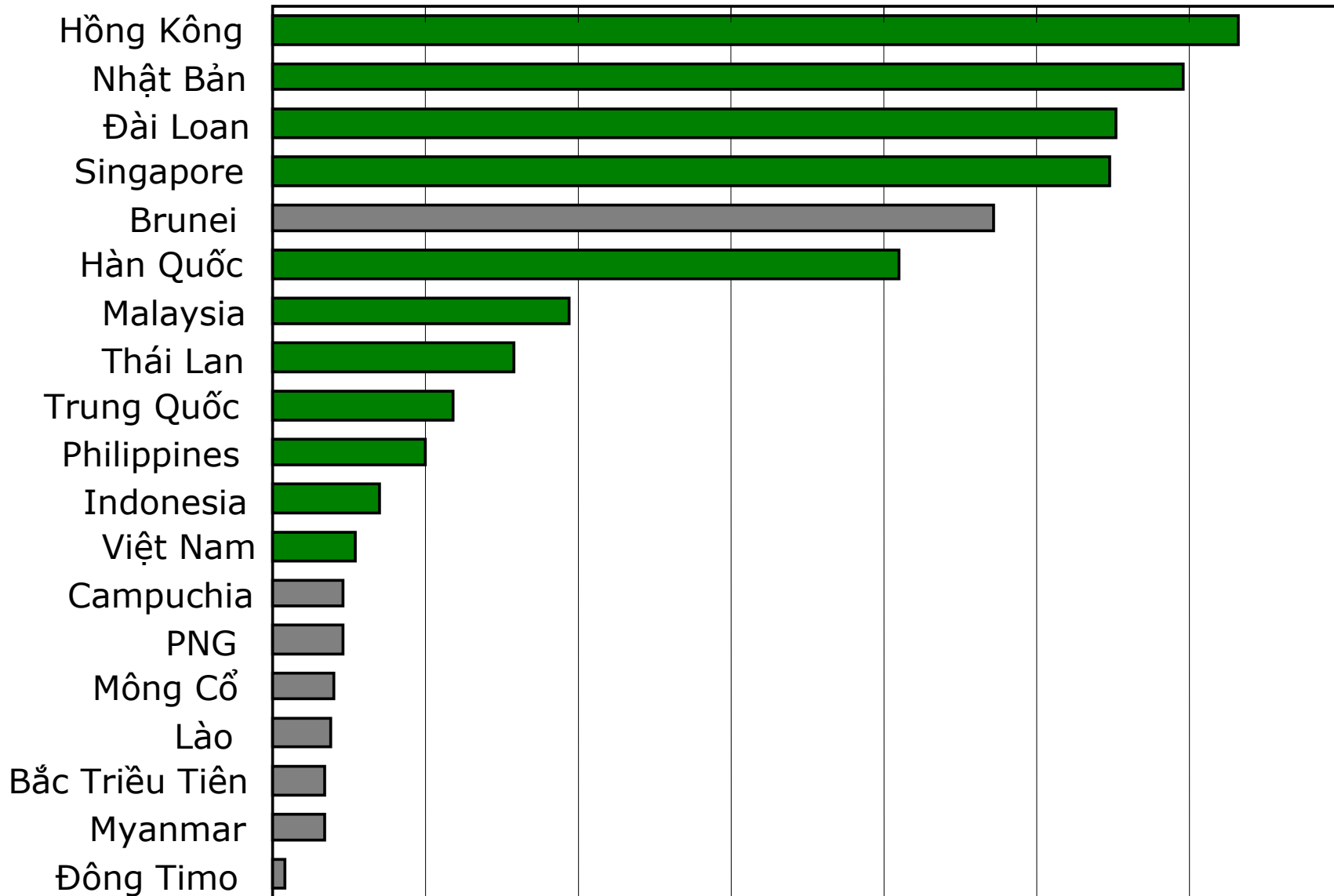

Thách thức mới của Việt Nam

- Việt Nam đang bước vào một kỷ nguyên mới, đòi hỏi bước đột phá về năng suất và tạo ra giá trị.
- Mở cửa nền kinh tế và thu hút FDI có thể giúp đạt mức thu nhập trung bình (1.000USD+), nhưng thu nhập cao hơn đòi hỏi chính sách tốt và sự năng động của khu vực tư nhân.
- Tương lai của Việt Nam phụ thuộc vào:
 - Tạo ra nguồn nội lực cho tăng trưởng
 - Giải quyết những vấn đề xã hội mới phát sinh
 - Quản lý kinh tế vĩ mô kiểu mới

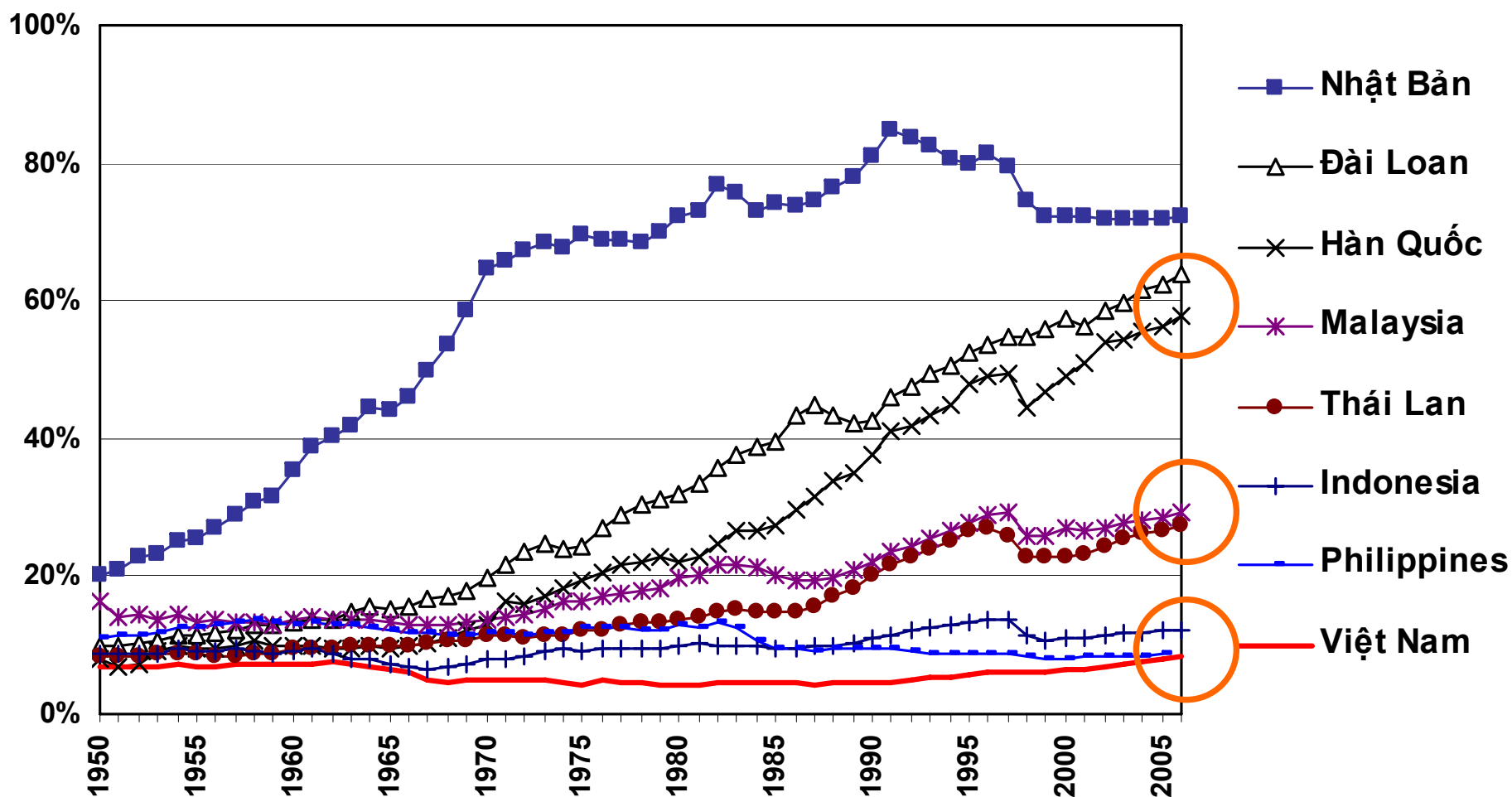
GDP bình quân đầu người, năm 2004 (\$PPP) Theo số liệu của NHTG

0 5000 10000 15000 20000 25000 30000 35000

Tốc độ bắt kịp khác nhau

Thu nhập thực tế bình quân đầu người tương quan với U.S.
(tính theo đồng đôla Geary-Khamis quốc tế 1990)

Nguồn: Angus Maddison, *Nền kinh tế thế giới: Viễn cảnh thiên niên kỷ*, Trung tâm Phát triển OECD, 2001; Ngân hàng TW Trung Hoa; và *Thống kê tài chính quốc tế* IMF (số liệu cập nhật 1998–2006).

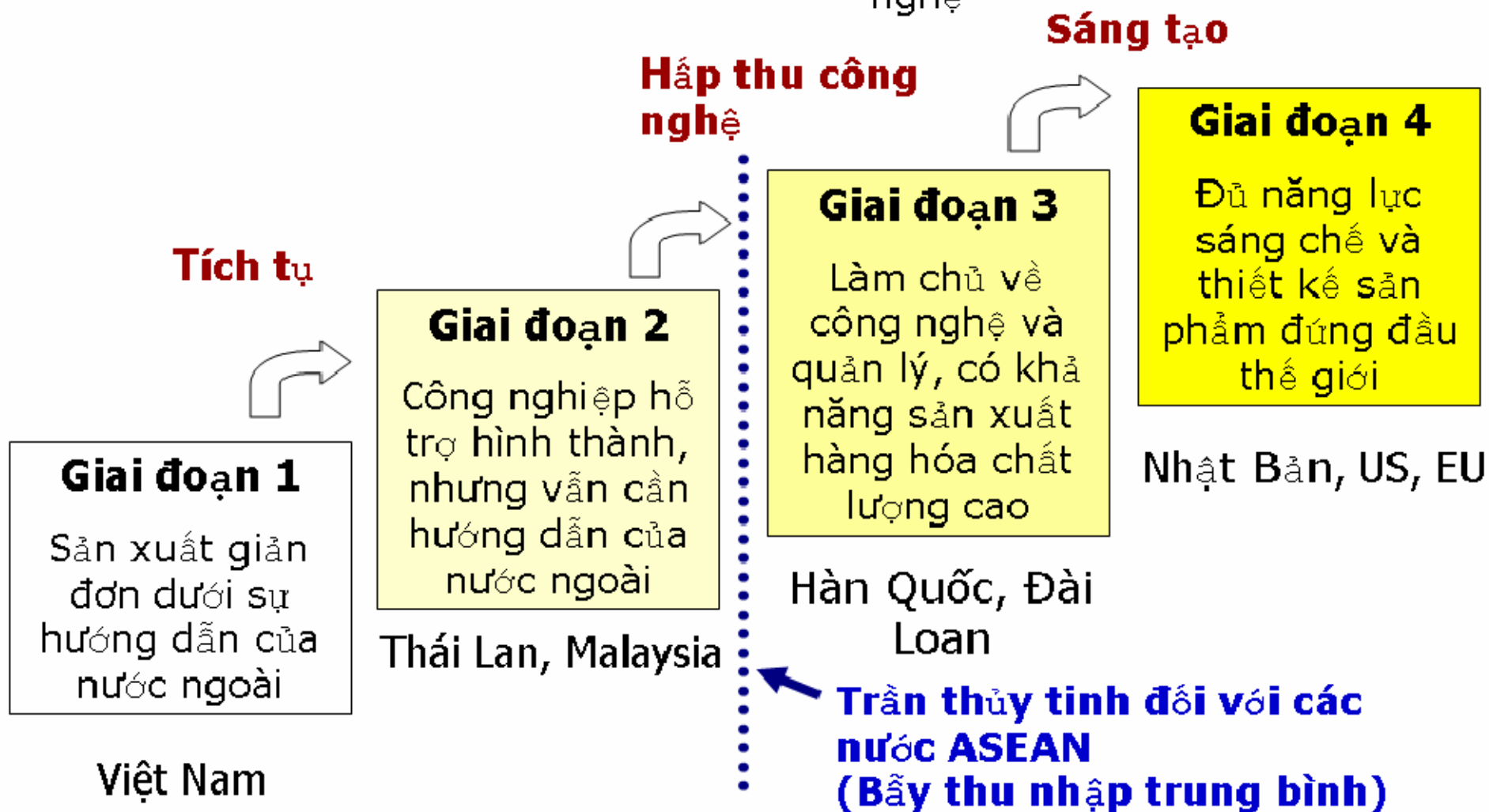
Quá trình bắt kịp

Thu hút FDI
ban đầu

Nội địa hóa
linh phụ kiện

Nội lực hóa kỹ
năng và công
nghệ

Nội lực hóa
sáng chế

Bài học kinh nghiệm từ Thái Lan và Malaysia

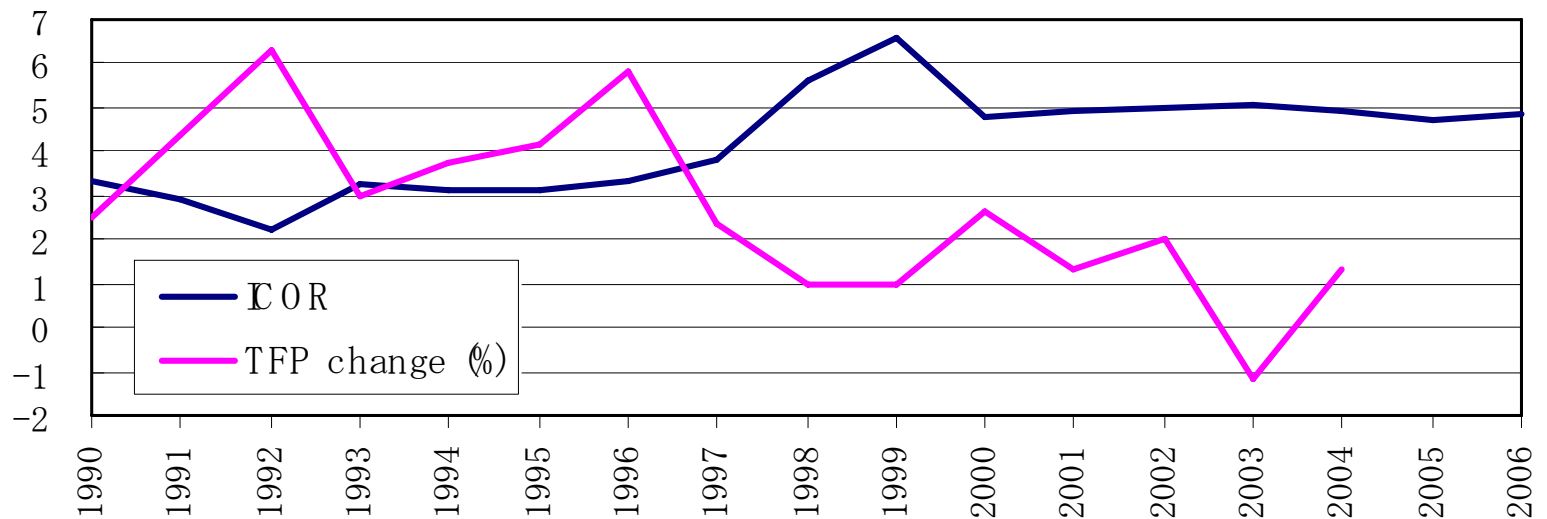
(Thành công) Công nghiệp hóa và tăng trưởng ấn tượng nhờ FDI và chính sách hợp lý

(Thất bại) Năng lực của khu vực tư nhân trong nước vẫn yếu sau nhiều thập kỷ công nghiệp hóa

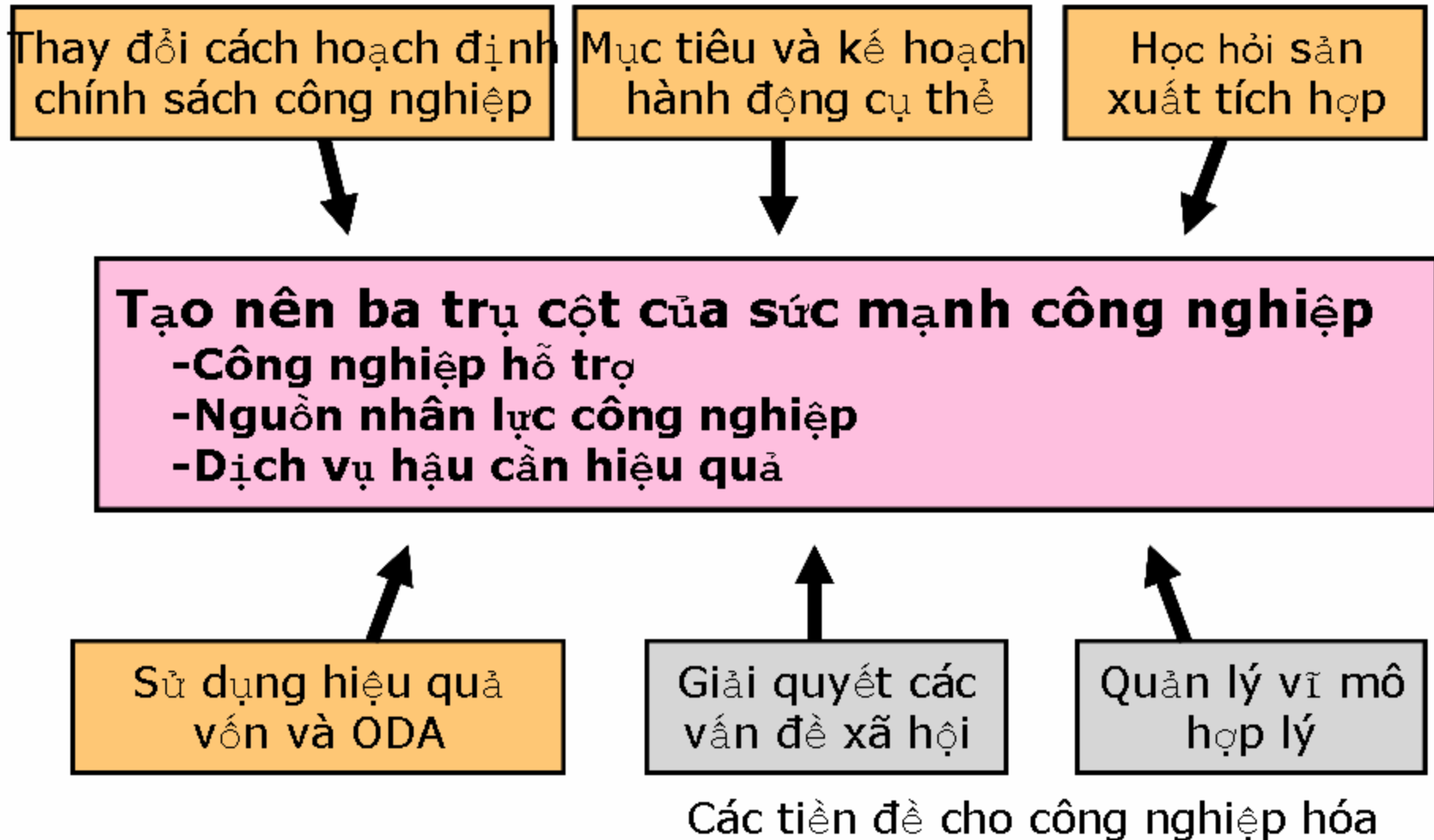
- Phụ thuộc vào nước ngoài – quản lý người nước ngoài không thể trở về nước
- Không nội lực hóa được giá trị và năng lực - bẫy thu nhập trung bình
- Rủi ro do áp lực lương gây ra, FDI chuyển sang Trung Quốc/Ấn Độ/Việt Nam

Nguồn lực cho tăng trưởng đang thay đổi ở Việt Nam

- Thời kỳ Đổi mới đến giữa những năm 1990 – tác động của tự do hóa
- Giữa những năm 1990 đến nay – tăng trưởng do ngoại lực dẫn dắt với luồng đầu tư, vốn và viện trợ lớn
- Từ nay về sau - tạo ra giá trị nội địa!

Chiến lược đề xuất cho năm 2020

Các nguồn nội lực cho sức mạnh công nghiệp chế tạo

- Công nghiệp hỗ trợ

Thúc đẩy SME (phát triển NNL, công nghệ, quản lý, tài chính), kêu gọi các nhà sản xuất linh phụ kiện FDI, tiêu chuẩn công nghiệp, tiêu chuẩn và kiểm tra chất lượng, “bác sỹ” nhà máy, dịch vụ kết nối FDI-doanh nghiệp nội địa, phát triển mạng lưới SME, hội chợ và hội chợ ngược, cơ sở dữ liệu.

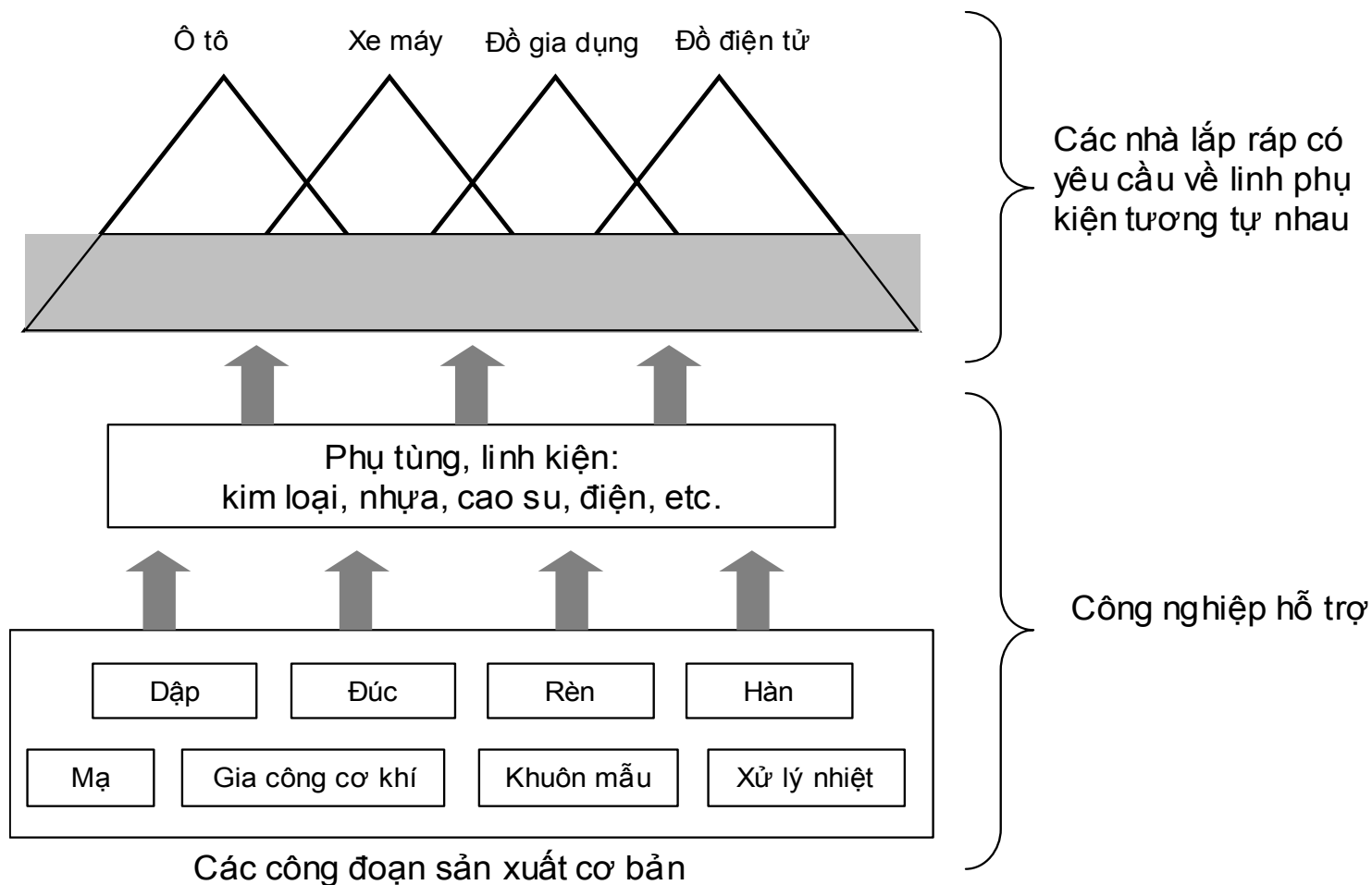
- Nguồn nhân lực công nghiệp

Trường dạy nghề và trung tâm đào tạo, hệ thống meister, sửa đổi giáo trình, giáo dục và đào tạo ở nước ngoài, khuyến khích về nước

- Dịch vụ hậu cần hiệu quả

Cơ sở hạ tầng giao thông và thông tin liên lạc, cảng biển và cảng hàng không có hiệu quả, dịch vụ vận tải, trung tâm giao hàng, công ty thương mại, mạng lưới phân phối hiện đại, kho bãi, hệ thống hải quan và thuế

Khái niệm Công nghiệp hỗ trợ

Trung tâm đào tạo kỹ thuật và dạy nghề thành công

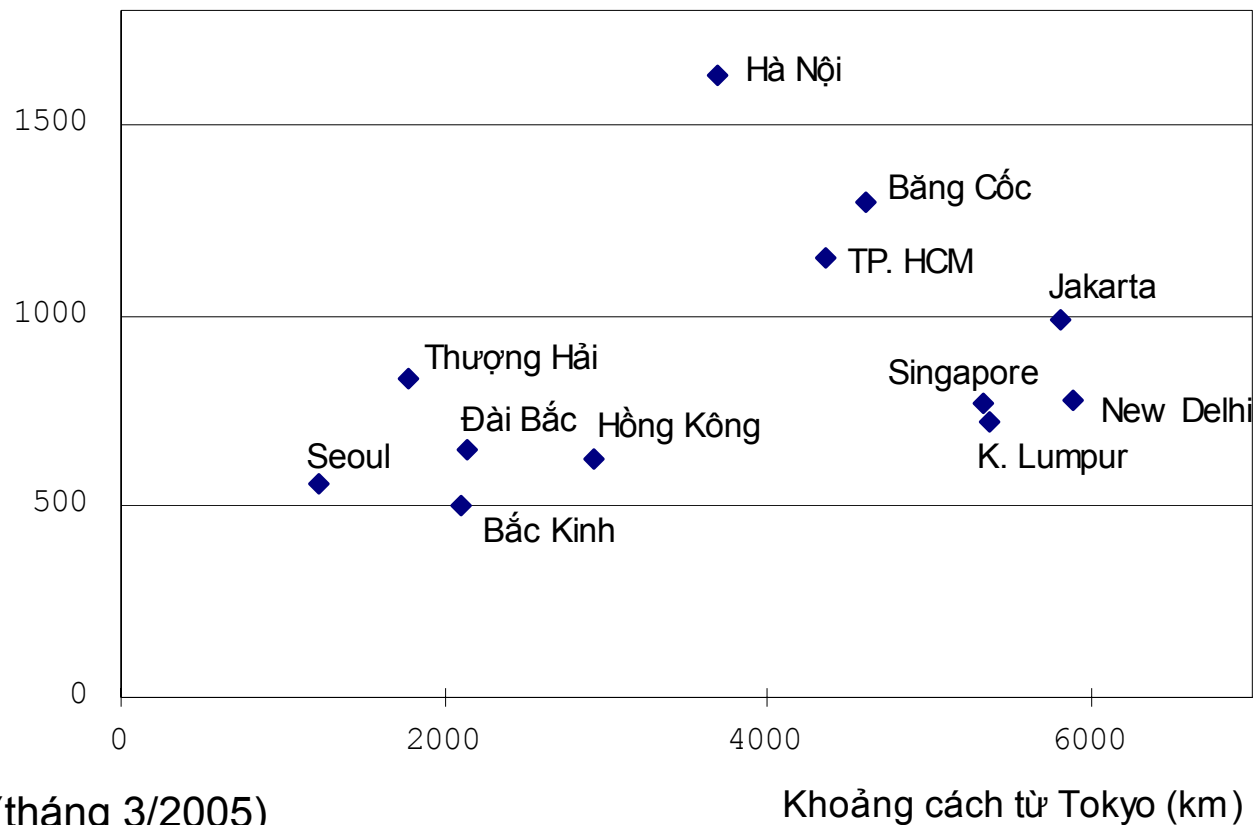
	Thời gian hoạt động	Địa điểm	Đối tác nước ngoài	Ngân sách	Số lượng học sinh, sinh viên	Các khóa học
Trường Cao đẳng Kỹ thuật Cao Thắng	1905-	HCMC	Không	Tự cấp	7.500 năm 2006 (cộng với 7.000 học ngắn hạn)	30 môn học về công nghiệp với định hướng nghề nghiệp rõ ràng và các lớp thực hành
Trung tâm Việt – Đức tại trường Đại học Giáo dục Kỹ thuật Hồ Chí Minh	1993-2000	HCMC	Đức	7 mil USD	400/năm	Chương trình được tiêu chuẩn hóa để đào tạo giáo viên trong các lĩnh vực điện-điện tử và cơ khí với trang thiết bị hiện đại
Trung tâm đào tạo kỹ thuật Việt Nam-Singapore	1997-2005	Bình Dương	Singapore	5 triệu USD	500 (năm 2002)	Điện-điện tử, cơ khí, cơ điện tử, các khóa học theo đơn đặt hàng; hợp tác chặt chẽ với VSIP
Trung tâm kỹ thuật Việt Nam-Nhật Bản tại Trường Đại học Hà Nội	2000-2005	Hà Nội	Nhật Bản	6 triệu USD	720/năm (và 1.300 thuộc các khóa ngắn hạn trong 5 năm)	Gia công cơ khí, gia công kim loại, điều khiển điện, sử dụng các thiết bị hiện đại và giáo dục thái độ làm việc tốt
Trung tâm hợp tác Việt Nam-Nhật Bản	2000-2010	Hà Nội, TP. HCM	Nhật Bản	--	2.000 trong 6 năm	Quản trị và chiến lược kinh doanh, quản lý sản xuất, v.v... dành cho nhà quản lý cấp cao và trung

Nguồn: Phạm Trương Hoàng & Ngô Đức Anh (2008)

Vấn đề về hậu cần (đặc biệt ở Hà Nội)

Chi phí vận tải đường biển đến Nhật Bản, 2004

Chi phí vận tải (USD, công-ten-nơ 40 phút)

Nguồn: JETRO (tháng 3/2005)

Các mục tiêu gợi ý cho năm 2020

- Việt Nam cần trở thành một nước sản xuất sử dụng nhiều *lao động lành nghề*.
- Đào tạo kỹ sư với số lượng và chất lượng tương đương với Malaysia và Thái Lan (hoặc tốt hơn)
- Vị trí Chủ tịch HĐQT ở các doanh nghiệp FDI chủ yếu do người Việt Nam đảm nhiệm
- Đào tạo khoảng 100 *meister công nghiệp* mỗi năm
- Mọi quy trình sản xuất cơ bản (khuôn mẫu, xử lý nhiệt, v.v...) phải được cung cấp ở trong nước, bao gồm các quy trình đòi hỏi kỹ năng cao

Mục tiêu cho năm 2020 (tiếp)

- Trở thành trung tâm thế giới (nhà xuất khẩu chính) về sản xuất và bảo dưỡng khuôn mẫu
- Tạo ra một số cụm công nghiệp điện tử (máy in/máy phô-tô, máy ảnh kỹ thuật số, điện thoại di động, v.v..., và linh phụ kiện của các sản phẩm này)
- Xuất khẩu hàng may mặc và giày dép có giá trị nội địa lớn (thiết kế mẫu mã, kiểm soát chất lượng, marketing...)
- Xuất khẩu hàng nông sản và thủy sản chất lượng cao đảm bảo an toàn 100%

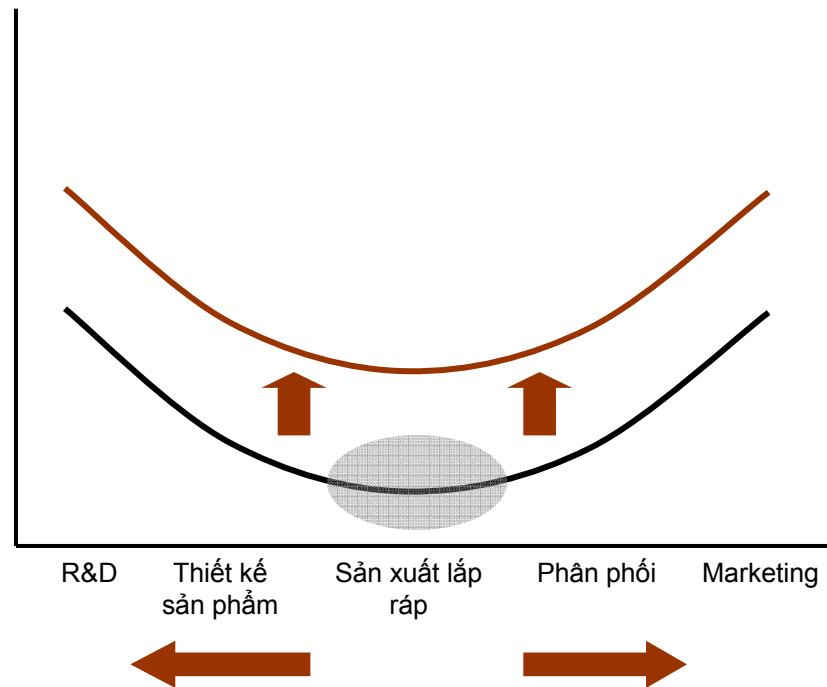
Công nghiệp chế tạo ++ của Malaysia

Quy hoạch phát triển công nghiệp 3 (1996-2005) của Malaysia đặt mục tiêu nâng cao và mở rộng chuỗi giá trị

Nâng cấp từng cụm công nghiệp

- Sản xuất chính
- Công nghiệp hỗ trợ
- Dịch vụ hỗ trợ
- Nguồn nhân lực
- Dịch vụ hậu cần
- Nghiên cứu & Triển khai

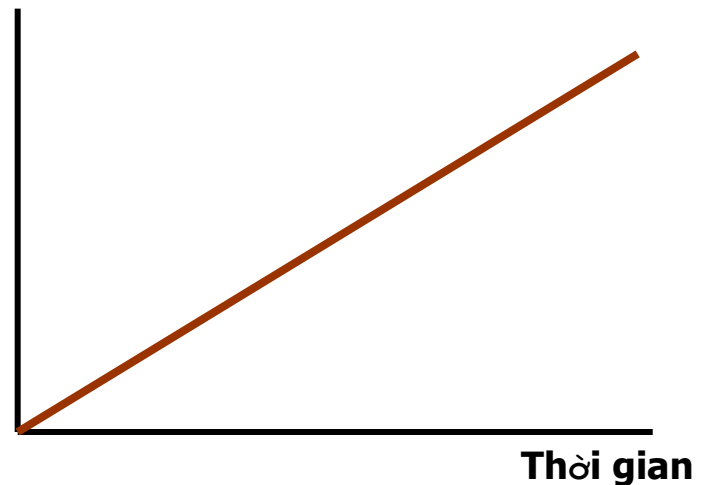
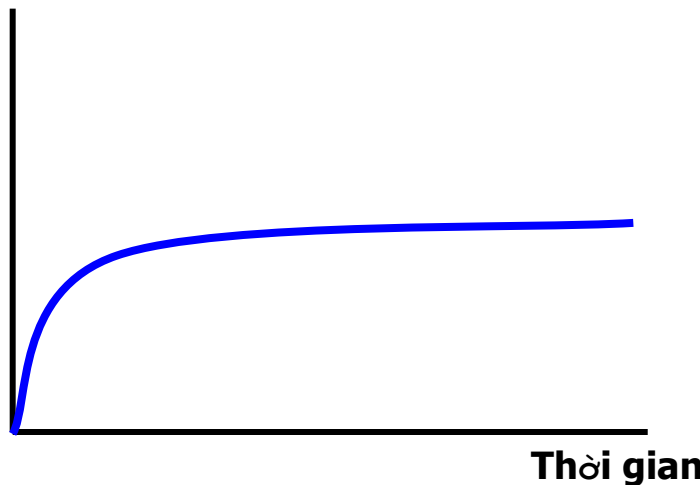
Giá trị
tạo ra

Các cấu trúc kinh doanh

	Sản xuất modular	Sản xuất tích hợp
Giao diện linh phụ kiện	Linh phụ kiện sản xuất đại trà và có thể dùng cho mọi loại sản phẩm	Mỗi sản phẩm có linh phụ kiện riêng, đặc biệt trong khâu thiết kế
Điểm mạnh	Sản xuất nhanh và linh hoạt	Không ngừng nâng cao chất lượng
Điểm yếu	Không tạo ra sự khác biệt, quá nhiều nhà cung cấp, lợi nhuận thấp, yếu về nghiên cứu phát triển	Mất nhiều thời gian và sức lực để đạt kết quả như ý muốn
Yêu cầu về tổ chức	Mở, quyết định nhanh, huy động nguồn lực từ bên ngoài một cách linh hoạt	Quan hệ lâu dài, xây dựng kỹ năng kiến thức mang tính nội bộ

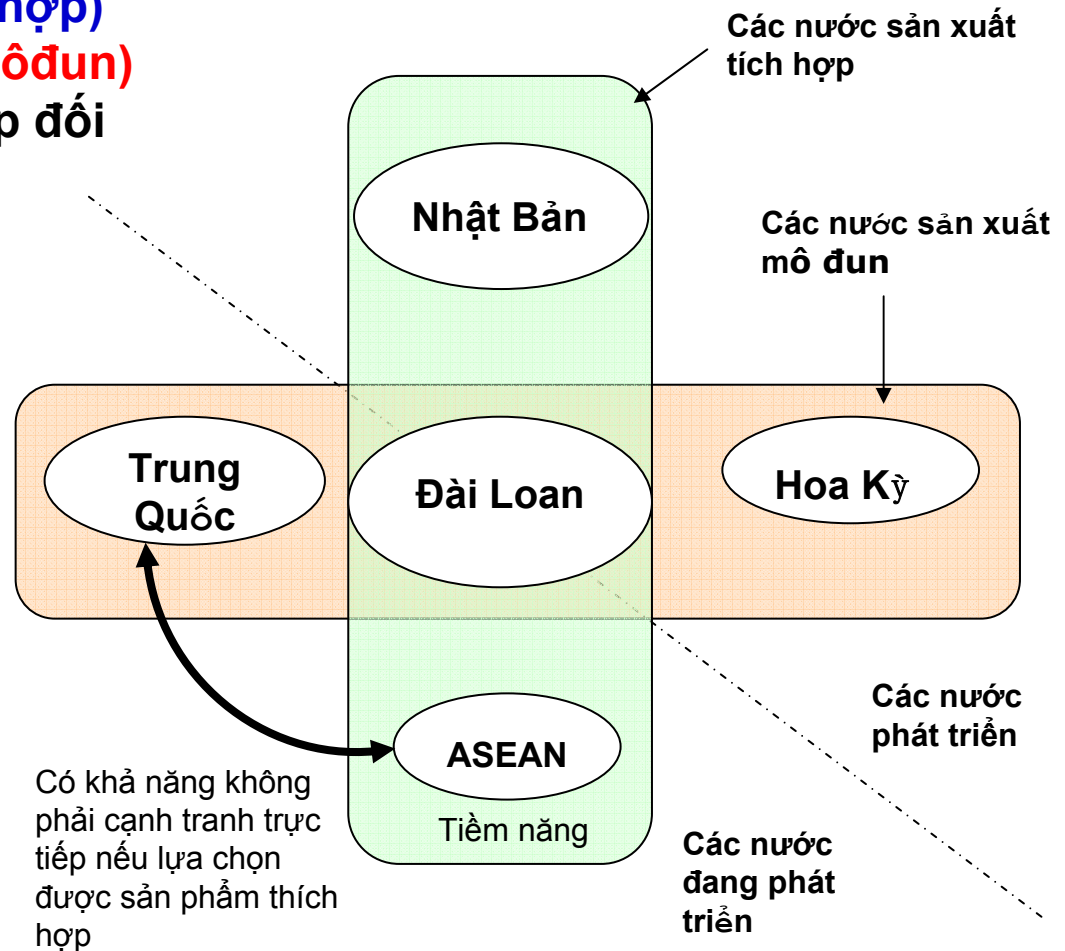
Kết quả

Khả năng trở thành đối tác

Nhìn từ quan điểm của cấu trúc kinh doanh

Nhật Bản=ASEAN (tích hợp)
và USA=Trung Quốc (mô đun)
có thể tạo thành các cặp đối
tác hiệu quả

Nguồn: biên soạn từ nội dung trình bày của GS. Takahiro Fujimoto cho đoàn công tác VDF-MOI tháng 6/2005

Nhật Bản cần một đối tác là nước đang phát triển

- Nhật Bản có công nghệ cao, nhưng lương cũng cao và dân số đang già hóa
- **Vấn đề năm 2007** - thế hệ sinh sau chiến tranh (sinh năm 1947-49) có kỹ năng cao đã bắt đầu nghỉ hưu từ năm 2007
- Nhật Bản cần một nước đang phát triển trẻ làm đối tác trong sản xuất tích hợp
 - Theo đuổi *monozukuri* (sản xuất với kỹ năng và niềm kiêu hãnh cao)
 - Hợp tác chặt chẽ với Nhật Bản, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ (không sản xuất hàng nhái)

Tận dụng hiệu quả quan hệ hợp tác với Nhật Bản

- Nhật Bản đã hỗ trợ Việt Nam thông qua FDI, ODA, và cải thiện môi trường đầu tư (loại bỏ các yếu tố tiêu cực)
- Từ nay về sau, Nhật Bản nên tiếp tục giúp Việt Nam, xem Việt Nam như là một đối tác công nghiệp mới nổi
 - Hỗ trợ hoạch định quy hoạch công nghiệp tổng thể
 - Cải thiện nhanh chóng công nghiệp hỗ trợ, nguồn nhân lực và dịch vụ hậu cần
 - Huy động các kỹ sư Nhật Bản đã nghỉ hưu
 - Đào tạo có chiến lược tại các doanh nghiệp ở Nhật Bản

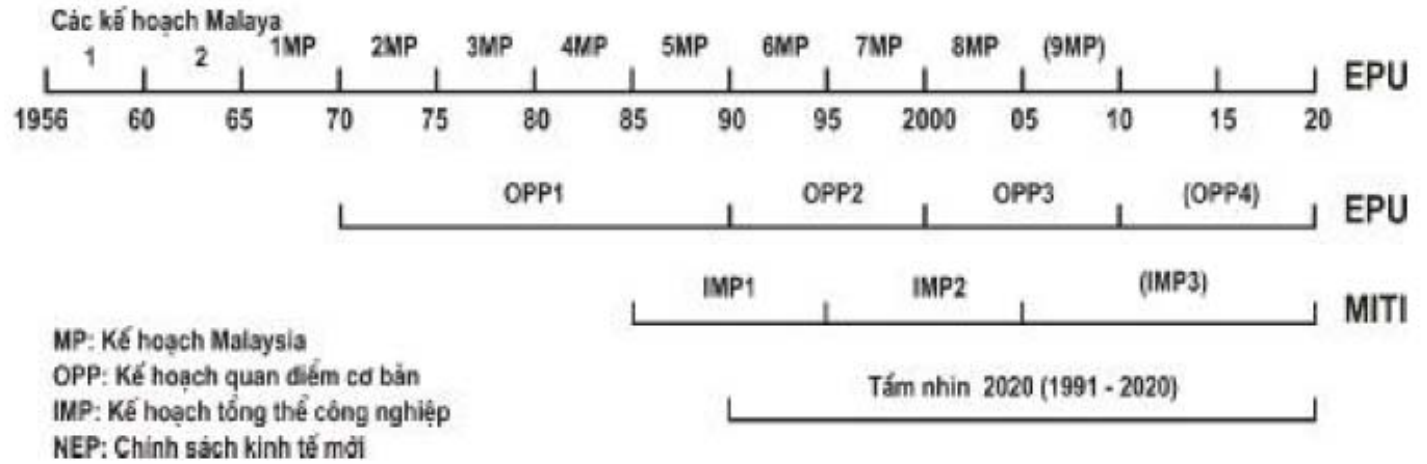
Cải tiến phương thức hoạch định chính sách công nghiệp

<Hai vấn đề ở Việt Nam>

- Thiếu sự tham gia của doanh nghiệp
 - Doanh nghiệp chỉ được phép có ý kiến sau hoặc khi có vấn đề phát sinh
 - Phân tích và mục tiêu không thực tế, không được giới doanh nghiệp ủng hộ
- Thiếu sự phối hợp giữa các Bộ
 - Liệt kê các chính sách không có kế hoạch hành động cụ thể

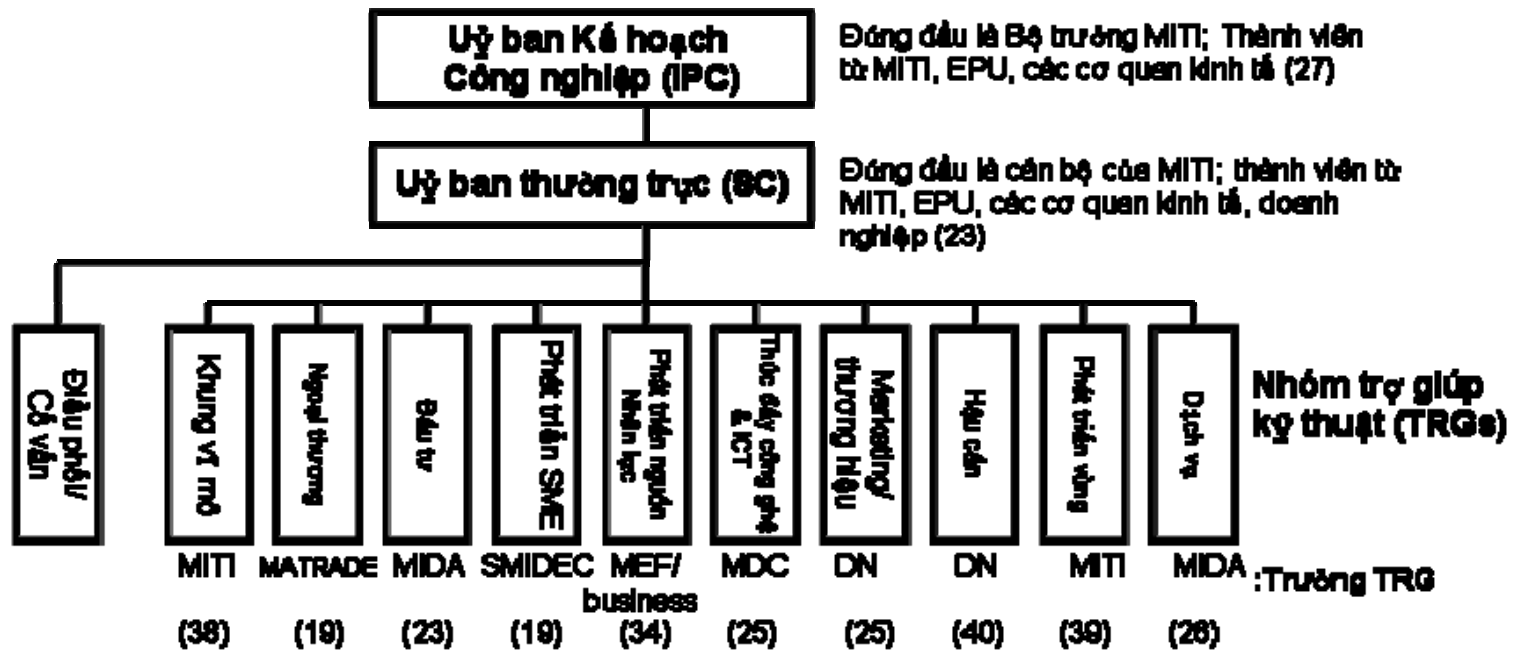
Các vấn đề này chỉ có riêng ở Việt Nam; không xảy ra ở Nhật Bản, Thái Lan hay Malaysia

Mô hình đa tầng

Malaysia

Tổ chức soạn thảo Quy hoạch tổng thể công nghiệp

Nguồn: Website của MITI

Chú ý: Số trong ngoặc kép là số thành viên của mỗi nhóm hay mỗi hội đồng

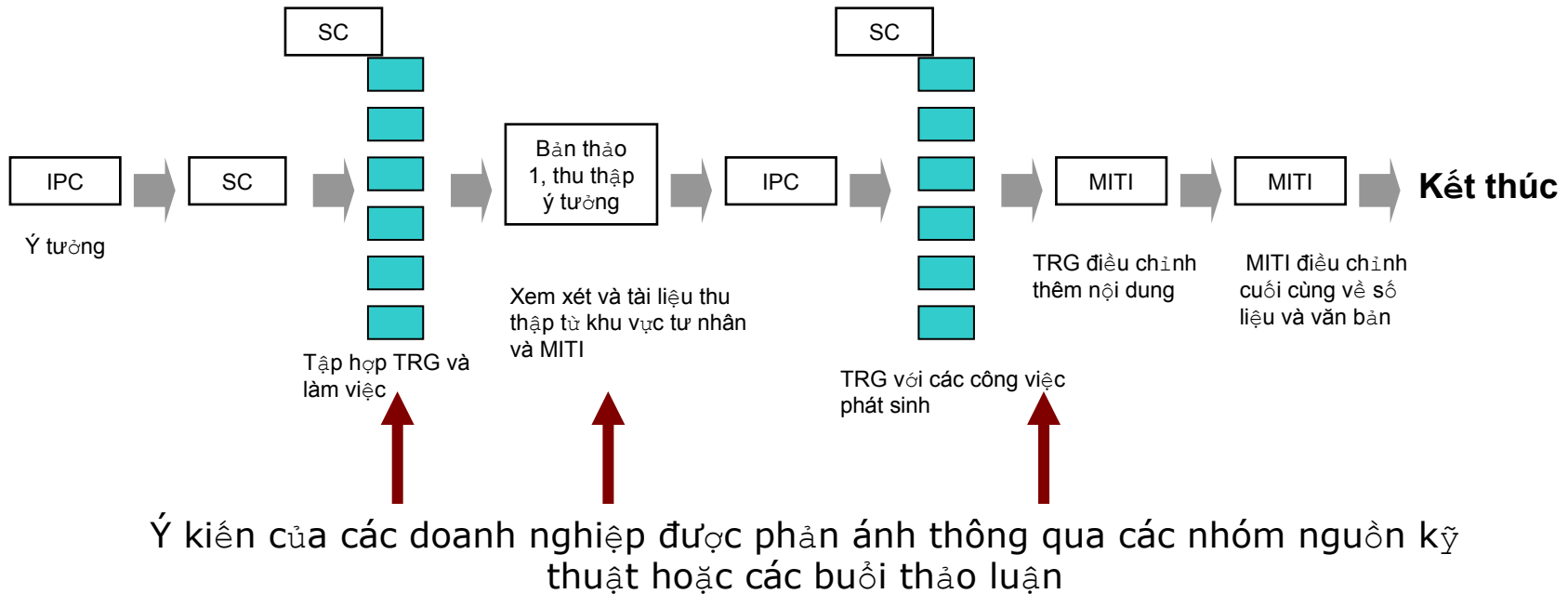
Malaysia:

Soạn thảo Quy hoạch tổng thể công nghiệp 2006-2020 (IMP3)

IPC: Ủy ban kế hoạch công nghiệp (đứng đầu là Bộ trưởng MITI)

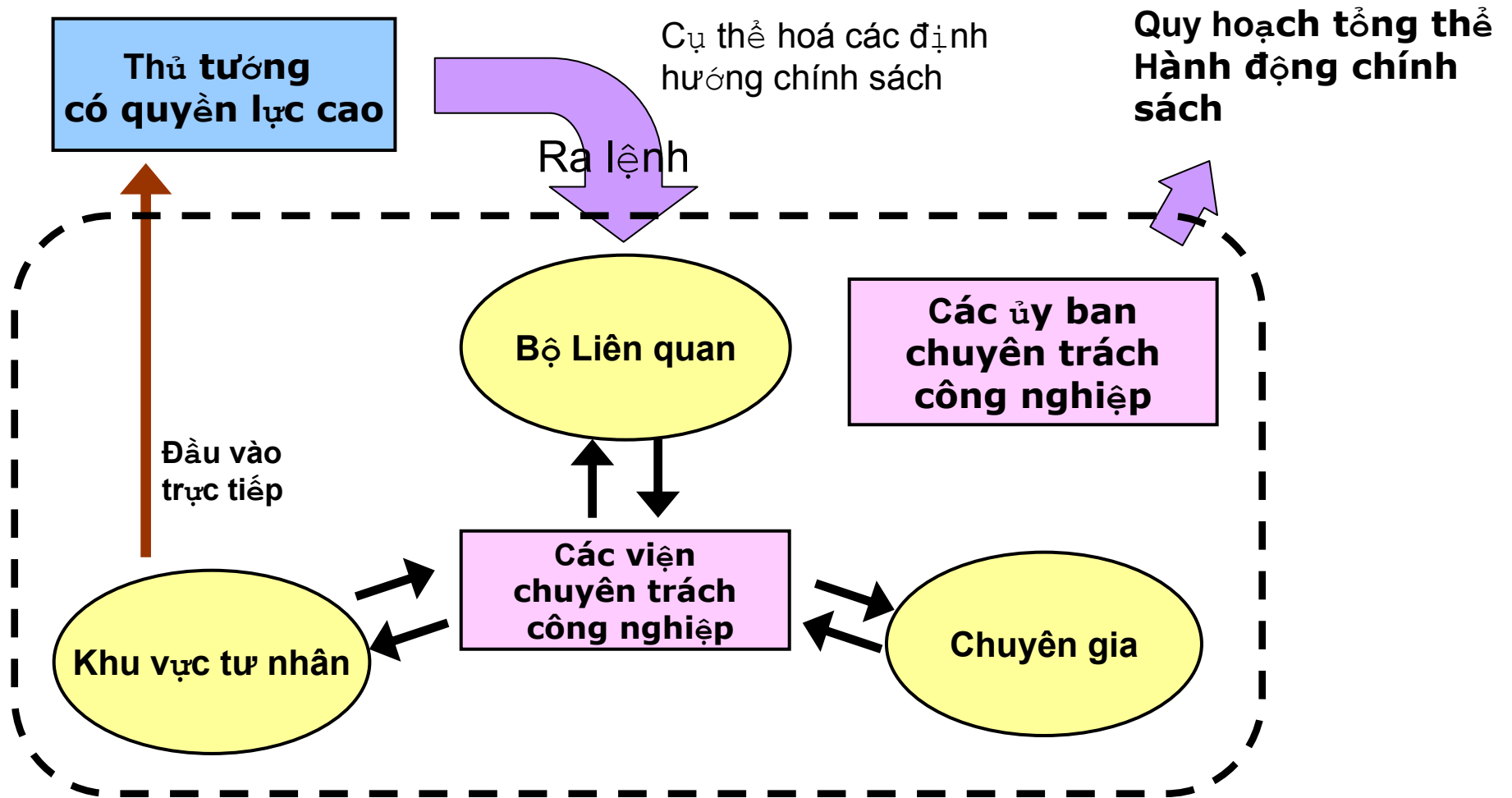
SC: Ủy ban điều hành (đứng đầu là quan chức cấp cao MITI)

TRGs: Nhóm nguồn kỹ thuật (đứng đầu là các chuyên gia)

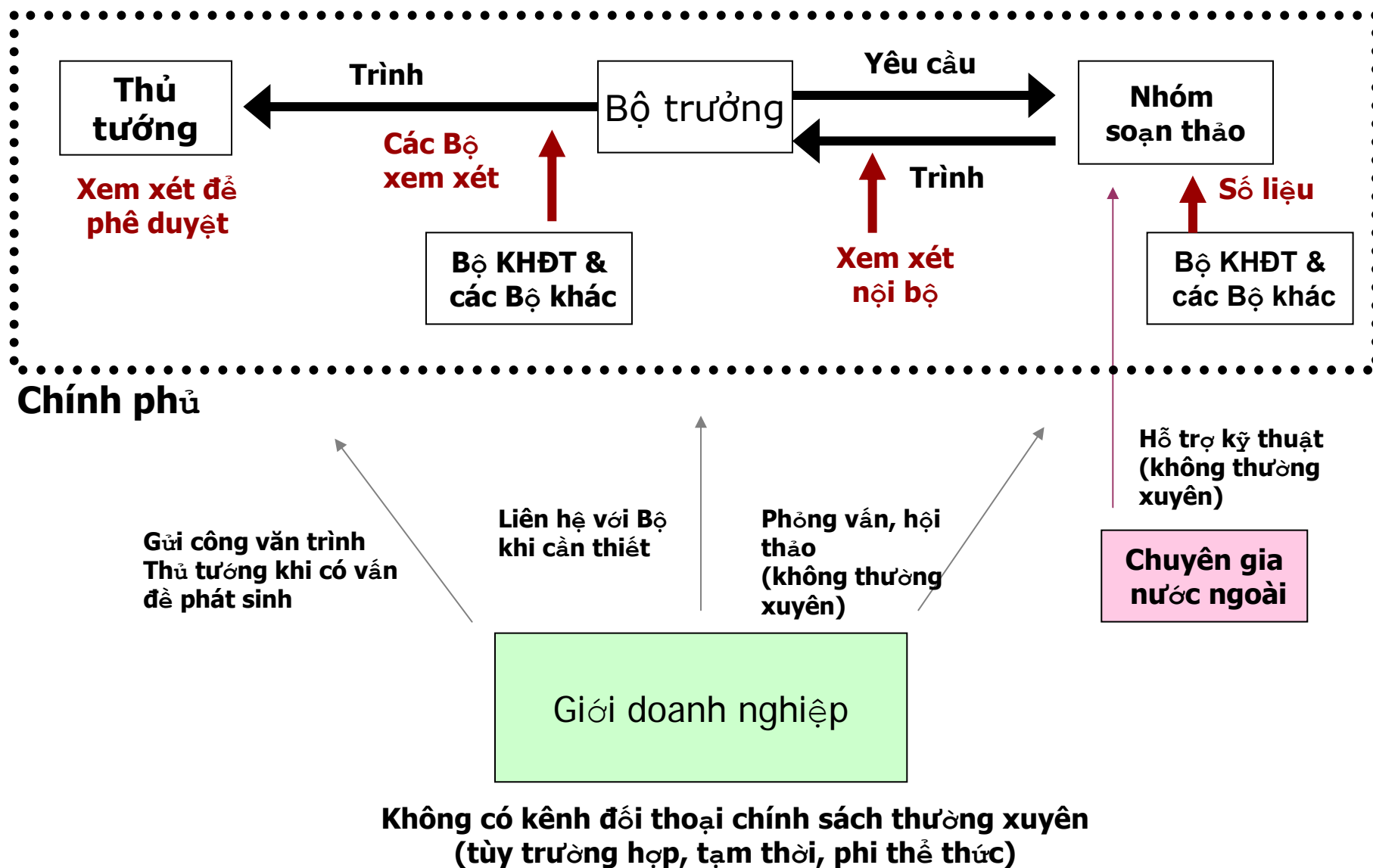

Mô hình điều phối tập trung

Thái Lan dưới thời Thaksin, 2001-2006

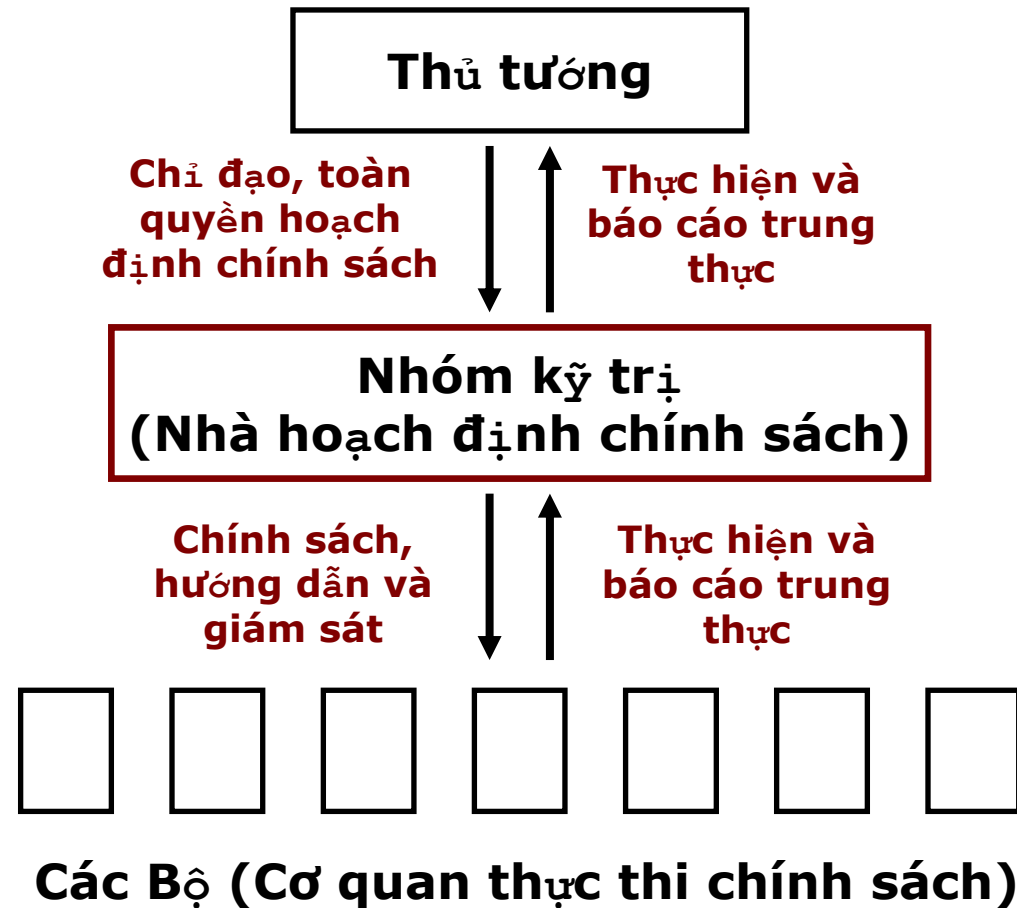

Việt Nam: Quy trình soạn thảo QH truyền thống

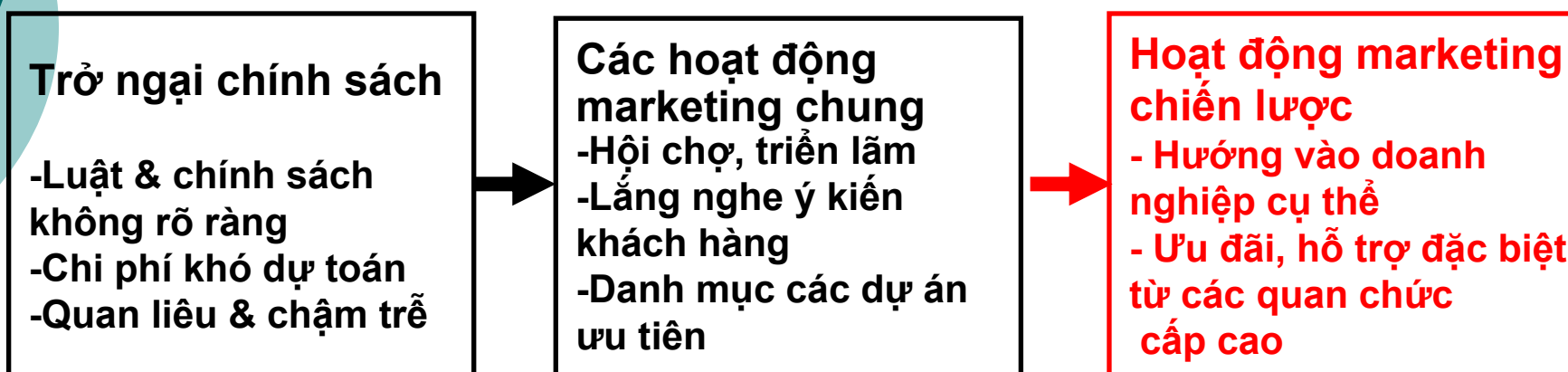
Đề xuất phương thức hoạch định chính sách cho Việt Nam

- Nhóm kỹ trị ưu tú dưới sự lãnh đạo của Thủ tướng
- Tuyển chọn các chuyên viên, công chức trẻ, có trình độ
- Đơn giản hóa thủ tục chính sách

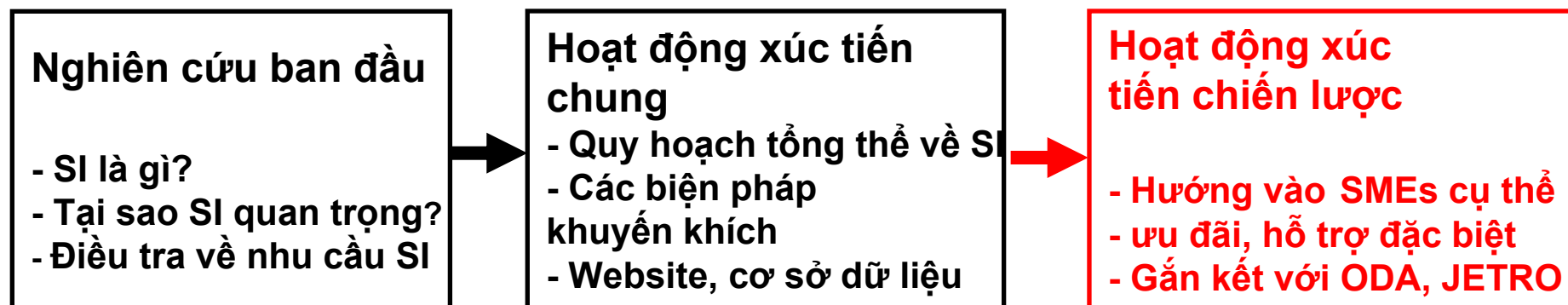

Từ chính sách chung đến việc hoạch định chính sách chiến lược

<Hoạt động Marketing FDI>

<Thúc đẩy công nghiệp hỗ trợ>

<Thái Lan>

-Khu công nghệ Ota được xây dựng ở ngoại ô Bangkok (6/2006); cho thuê địa điểm nhà máy với nhiều hỗ trợ thuận lợi cho các SMEs của quận Ota, Tokyo

-Dự án hỗ trợ công nghiệp ô tô; JETRO cơ quan điều phối, Denso dạy về kaizen, Toyota dạy về hệ thống kanban, Honda dạy về kỹ năng làm khuôn mẫu, Nisan giúp xây dựng hệ thống chứng chỉ

Khu công nghệ Ota ở khu công nghiệp Amata Nakorn, cách Bangkok chưa đến 1 tiếng đi lại

<Malaysia>

-Trong khuôn khổ hiệp định tự do thương mại malaysia – nhật bản, Toyota và Honda cùng cử kỹ sư đến các SMEs địa phương dạy kỹ năng làm khuôn mẫu. JBIC cấp vốn vay 2006.

<Indonesia>

- Diễn đàn đầu tư chính phủ cấp cao-doanh nghiệp Indonesia-Nhật bản đã lập hiệp hội công nghiệp khuôn mẫu 2005. Hai bên đều nỗ lực cải thiện kỹ năng và hệ thống chứng chỉ. Nhiều giải pháp khác cũng được đề xuất

Tóm lược các khuyến nghị chính sách

- Thay đổi lớn cách hoạch định chính sách, bằng việc thành lập nhóm tư vấn dưới sự chỉ đạo trực tiếp của thủ tướng
- Thiết lập các kênh giao tiếp hiệu quả với doanh nghiệp–học tập kinh nghiệm quốc tế
- Xây dựng quy hoạch tổng thể về công nghiệp với các mục tiêu và kế hoạch hành động cụ thể đến năm 2020
- Trong vòng 3 đến 5 năm, cải thiện rõ nét công nghiệp hỗ trợ, nguồn nhân lực công nghiệp, và dịch vụ hậu cần – đề ra các mục tiêu cụ thể và tập trung mọi nguồn lực cho việc thực hiện các mục tiêu này

Khuyến nghị chính sách (tiếp)

- Đến năm 2020, tích cực xây dựng các cụm công nghiệp (đặc biệt là điện tử)
- Xuất khẩu hàng may mặc, giày dép và thực phẩm chất lượng cao
- Theo đuổi sản xuất tích hợp
- Thực hiện marketing FDI chiến lược
- Huy động có tính chiến lược các nguồn hỗ trợ nước ngoài bao gồm kỹ sư Nhật bản đã nghỉ hưu và đào tạo theo mục tiêu

HẾT